

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук,
доцента кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Маріупольського державного університету

Панченка Володимира Григоровича

на дисертацію Ду Вей на тему:

«Стратегія інтернаціоналізації сільського господарства Китаю:
стимулювання сталого розвитку та сприяння глобальній продовольчій
безпеці», поданої до захисту на спеціалізовану вчену раду ДФ 58.082.067
Західноукраїнського національного університету на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка

Актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

У сучасних умовах глобалізації та зростаючих викликів продовольчій безпеці питання стратегічного підходу до інтернаціоналізації аграрного сектору набуває особливої важливості. Китай, як одна з провідних аграрних і економічних держав світу, послідовно формує та впроваджує власну стратегію інтернаціоналізації сільського господарства, яка поєднує національні пріоритети з глобальними цілями сталого розвитку.

Стратегія інтернаціоналізації аграрного сектору Китаю охоплює не лише розширення зовнішньоторговельної діяльності та експортного потенціалу, а й активну участь у міжнародному аграрному співробітництві, впровадження екологічних технологій, зміцнення продовольчих ланцюгів поставок та просування сталих практик виробництва. Вона виступає інструментом досягнення продовольчої безпеки не лише на національному рівні, але й у глобальному контексті, зважаючи на потреби країн, що розвиваються, і роль Китаю у міжнародних ініціативах, зокрема в рамках Ініціатива «Один пояс, один шлях».

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю наукового осмислення ефективності, викликів і перспектив китайської моделі аграрної інтернаціоналізації. Аналіз цієї стратегії дозволяє не лише виявити механізми зміцнення позицій Китаю в глобальній продовольчій системі, а й

сформувати практичні висновки для інших країн, які прагнуть поєднувати економічне зростання аграрного сектору зі сталим розвитком і міжнародною співпрацею.

Дослідження виконано відповідно до напрямів науково-дослідної роботи кафедри міжнародної економіки Західноукраїнського національного університету Міністерства освіти і науки України: фундаментальної держбюджетної науково-дослідної роботи на тему: «Модель регіональної безпеки: економічні й технічні аспекти сталого розвитку та цивільного захисту під час війни» (державний реєстраційний номер 0124U000063); міжнародного проєкту «Регіональна інтеграція: європейські орієнтири у умовах глобальної фрагментації» (Erasmus+ Jean Monnet Module 101048216 – REFRAG – ERASMUS-JMO-2021-HEI-TCH-RSCH); науково-дослідної роботи за господарським договором «Геоekonomічні інтереси України та експортні можливості» (державний реєстраційний номер 0123U104400); виконання роботи з надання науково-професійних послуг на тему: «Сучасні мейнстріми глобального розвитку: економічні, екологічні, соціальні та військові чинники».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність

Аналіз дисертаційної роботи дозволяє зазначити, що теоретико-методологічні положення, висновки, науково-практичні рекомендації характеризуються науковою новизною і відображають науковий внесок здобувача у сучасні дослідження інтернаціоналізації сільського господарства. Робота має логічний і послідовний характер, отримані наукові результати характеризуються достатнім рівнем аргументованості.

В основу дослідження покладено наукові праці з проблем стимулювання аграрного співробітництва, сталого розвитку та продовольчої безпеки. У процесі дослідження відповідно до мети та розв'язання поставлених завдань було використано комплекс методів, а саме: метод теоретичного узагальнення;

методи аналізу та синтезу; методи дедукції та індукції; кластерний аналіз; статистичні, табличні та графічні методи; метод кейс-стаді.

Інформаційну базу дослідження становили статистичні бази даних Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, Світової організації торгівлі, Державного статистичного управління Китаю, Міністерства сільського господарства та сільських справ Китаю, Митної служби Китаю, Китайської академії сільськогосподарських наук, Міністерства комерції Китаю, публікації національних та зарубіжних дослідників.

Наукова новизна положень і результатів, одержаних особисто здобувачем та поданих на захист

Наукова новизна одержаних результатів дисертації Ду Вей полягає у поглибленні теоретико-методологічних основ дослідження проблематики забезпечення інтернаціоналізації сільського господарства Китаю в контексті стимулювання сталого розвитку та сприяння глобальній продовольчій безпеці.

Зокрема здобувачкою:

- системно обґрунтовано теоретичну модель прогресу та інтернаціоналізації сільського господарства, у межах якої акцентовано увагу на ключових елементах: технологічні інновації, ефективне використання ресурсів, екологічна стійкість, економічна оптимізація та політична підтримка. На основі аналізу класичних економічних теорій та сучасних концепцій — порівняльних переваг, глобальних ланцюгів доданої вартості, продовольчого суверенітету та сталого розвитку — показано, як їхня взаємодія сприяє підвищенню продуктивності сільського господарства та зміцненню міжнародного співробітництва.

- розроблено методологічний підхід до дослідження регіональних відмінностей у сільськогосподарській та економічній активності провінцій Китаю на основі кластерного аналізу, що дозволило виділити групи провінцій за ключовими показниками: регіональний ВВП, структура

міського й сільського населення, обсяг аграрного виробництва та участь у зовнішній торгівлі;

– комплексно досліджено роль Китаю в міжнародних капітальних потоках, а також обґрунтовано стратегічні ініціативи Китаю в сфері інтернаціоналізації сільського господарства: прямі іноземні інвестиції, експорт технологій, створення глобальних партнерств; доведено, що зазначені заходи значною мірою сприяють модернізації світового аграрного сектору, зміцненню глобальної продовольчої безпеки та впровадженню практик сталого розвитку;

– проаналізовано участь Китаю в глобальній аграрній торгівлі через дослідження співпраці з основними зовнішньоторговельними партнерами (зокрема Україною) та особливостей їх торговельної політики;

– системно досліджено глобальні виклики, що впливають на розвиток сільського господарства та його сталість, проаналізовано пріоритети аграрної трансформації Китаю, історичні передумови, ключові реформи та їхній вплив на продуктивність, екологічну сталість і соціальну рівність;

– запропоновано стратегічну рамкову модель інтернаціоналізації сільського господарства Китаю через ефективну міжсекторальну взаємодію між державою, бізнесом та науково-технологічними структурами за рахунок створення транснаціональних аграрних коопераційних зон для сприяння технологічному обміну, інтеграції ланцюгів постачання, просування зелених стандартів агровиробництва як орієнтиру для екологічної відповідальності, розширення співпраці Південь-Південь між країнами, що розвиваються.

Значимість результатів дослідження для науки і практики, рекомендації щодо їх використання

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці прикладних підходів до формування стратегій інтернаціоналізації аграрного сектору, які можуть бути використані у діяльності державних органів, міжнародних

організацій, інвесторів та аграрних компаній для забезпечення продовольчої безпеки, сталого розвитку сільського господарства та оптимізації міжнародної співпраці. Зокрема, кластерний аналіз провінцій Китаю дає змогу враховувати регіональні особливості при плануванні аграрної політики, а систематизація моделей інтернаціоналізації пропонує ефективні інструменти для розробки стратегій міжнародного партнерства, диверсифікації ланцюгів постачання та впровадження інноваційних технологій. Рекомендації, сформовані у роботі, можуть бути безпосередньо застосовані при розробці програм співпраці між Китаєм та Україною, а також у формуванні політик, спрямованих на адаптацію аграрних систем до глобальних викликів, таких як зміна клімату, деградація ґрунтів та дефіцит водних ресурсів.

Особистий внесок здобувача

Наукові ідеї, положення та результати, що виносяться на захист, конкретизовано у списку публікацій. За результатами перевірки «Turnitin Similarity» порушень академічної доброчесності не виявлено.

Основні положення й результати дослідження доповідалися, обговорювалися та отримали схвалення під час 4 науково-практичних конференцій.

Результати дослідження опубліковано в 9 наукових працях загальним обсягом 4,82 друк. арк. (особисто автора – 3,46 друк. арк.), серед яких 5 статей у вітчизняних наукових фахових виданнях та 4 публікації у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації

Аналіз змісту анотації та основних положень дисертаційної роботи дозволяє дійти висновку: зміст анотації відображає основні положення дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

У дисертаційному дослідженні Ду Вей сформульовано та обґрунтовано низку нових наукових положень і висновків, окремі з яких є дискусійними чи потребують додаткових пояснень:

1. При формуванні системи індексів оцінювання сталого розвитку сільського господарства (с. 25–27) варто було б здійснити ретельний добір індикаторів, які дозволять подолати обмеження одновимірного економіко-орієнтованого підходу. Запропонована система дала б змогу комплексно оцінити ефективність, справедливість та екологічний вплив аграрного розвитку для формування науково вивіреної аграрної політики та оптимізації господарських практик у сільському господарстві.

2. Автором проведено ґрунтовний аналіз мотивацій, цілей, принципів та ключових опорних елементів стратегії інтернаціоналізації сільського господарства. Водночас, питання моніторингу та оцінювання результативності реалізації цієї стратегії розкрито недостатньо, що знижує прикладну цінність і практичну придатність проведеного дослідження.

3. У дисертації, під час дослідження торгівлі сільськогосподарською продукцією (п. 2.2) та трансферу міжнародного аграрного капіталу (п. 2.3), недостатньо приділено уваги аналізу споживчого попиту як ключового чинника інтернаціоналізації сільського господарства. Робота не повною мірою враховує специфіку та динаміку змін споживчого попиту на міжнародних ринках агропродукції, відмінності в уподобаннях та вимоги до якості, асортименту, ціни й інших характеристик сільськогосподарських товарів.

4. У параграфі 2.3 наведено приклади активної експансії Китаю в аграрний сектор за кордоном, що здійснюється шляхом реалізації стратегій прямих іноземних інвестицій, оренди й придбання земель, злиття та поглинання аграрних підприємств, оптимізації ресурсів, стратегічної технологічної співпраці та застосування моделей державно-приватного партнерства. Однак у контексті подальшої інтернаціоналізації аграрної

політики недостатньо розкрито, які механізми реагування Китай застосовуватиме для подолання викликів, пов'язаних із політичними розбіжностями, правом власності на землю, ризиками ринку та іншими аспектами транснаціонального агровиробництва.

5. У дисертації варто було б проаналізувати наявність взаємозв'язку між параметрами інтернаціоналізації аграрного сектору та добробутом регіонів-донорів та реципієнтів потоків сільськогосподарських товарів чи відповідного капіталу.

Однак висловлені зауваження носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Ду Вей на тему «Стратегія інтернаціоналізації сільського господарства Китаю: стимулювання сталого розвитку та сприяння глобальній продовольчій безпеці» є завершеною кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, повною мірою відповідає встановленим вимогам, містить наукову новизну, важливі теоретичні та практичні висновки.

Дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 р., а її автор Ду Вей заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Доктор економічних наук,
доцент кафедри економіки та
міжнародних економічних відносин
Маріупольського державного університету

Володимир ПАНЧЕНКО

Особистий підпис

м. м. в. В. Поніченко

засвідчую

підпис

Начальник загального відділу

Григорій КОСІВ

